

ALEKSANDRAS STULGINSKIS – pirmasis Lietuvos Respublikos prezidentas

PARENGĖ GINTAUTAS ČIŽIŪNAS

Aleksandras Stulginskis – vienas žymiausių nepriklausomos Lietuvos valstybės ir politikos veikėjų, Lietuvos Nepriklausomybės Akto (1918 m. vasario 16 d.) signataras. Garsėjo jis ir kaip teologas-filosofas, žemės ūkio specialistas, spaudos darbuotojas.

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras ir pirmasis Lietuvos Respublikos prezidentas Aleksandras Stulginskis. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

Gimė A. Stulginskis 1885 m. vasario 26 d. Kutalių kaime (Kaltinėnų vlsč., Raseinių apskr., dabar – Šilalės rajono teritorija). Tėvai buvo bežemiai valstiečiai (kumečiai), auginę 12 vaikų. Aleksandras buvo jauniausias iš jų. Zigmas Tamakauskas publikacijoje „Prezidentas Aleksandras Stulginskis – mūsų gyvenimo pavyzdys“¹ pateikia nemažai įdomių A. Stulginskio gyvenimo faktų, kurių oficialiose biografijose nerasi. Kaip rašo Z. Tamakauskas, tėvams didžiulę šeimyną auginti padėjo vyresnieji vaikai, kurie suaugę išvyko į JAV, ten įsidarbino ir šėlpė tėvus. Jų padedami pastarieji galėjo ir nedidelį ūkelį nuomoti.

Pradinį išsilavinimą Aleksandras gavo Kaltinėnų liaudies mokykloje. Užbaigus šią pradžios mokyklą, mirė mama. Aleksandras metus dirbo Kaltinėnų valsčiaus raštininko padėjėju. Tėvas ūkininkauti nebenorėjo ir tai, ką buvo užgyvenęs, išdaliavo vaikams. Aleksandrui atiteko arklys. Pardavęs jį už 40 rublių, susiruošė mokslų tęsti į Liepojos (Latvija) gimnaziją, kur 1904 m. baigė keturias klases, o vėliau, 1908 m., – Kaune veikusią Žemaičių kunigų seminariją. Tais pačiais metais paprašė seminarijos vadovybės, kad ši jam atidėtų kunigo šventimus ir leistų tęsti studijas bei apsispręsti, ar tikrai toliau nori eiti kunigystės keliu. Gavęs sutikimą, vienerius metus gilino teologines ir filosofines žinias Insbruko (Austrija) tėvų jėzuitų universiteto Teologijos filosofijos fakultete. Tada jis galutinai apsisprendė likti pasauliečiu ir tęsė studijas. 1913 m. baigė Halės (Vokietija) universiteto Žemės ūkio institutą.

Vėliau, gavęs Rusijos dūmos atstovo Martyno Yčo rekomenda-

ciją, įsidarbino Alytaus rajoniniu agronomu. 1914–1915 m. redagavo „Vienybės“ priedą ūkininkams „Viensėdis“.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, įsikūrė Vilniuje ir įsijungė į visuomeninę veiklą, tapo vienu iš Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti vadovų Vilniuje. 1915 m. suorganizavo Pedagogikos kursus pradinių mokyklų mokytojams ir šiems kursams vadovavo iki 1919 m., tapo atgaivintos švietimo draugijos „Rytas“ pirmininku. Karo metais dėstė gamtos mokslus Lietuvių gimnazijoje, vadovavo Lietuvių pedagoginiams kursams, dirbdamas Komiteete nukentėjusiems nuo karo šelpti, rūpinosi to komiteto įsigyto daržo reikalais (apie 10 ha plotas) ir jį tvarkė iki 1919 metų.

A. Stulginskis – vienas iš Lietuvos krikščionių demokratų partijos steigėjų ir jos programos kūrėjų, 1917 m. tapęs šios partijos pirmininku.

1918 m. A. Stulginskio iniciatyva pradėtas leisti jo paties redaguotas laikraštis „Ūkininkas“, 1918–1919 m. išleistas „Ūkininko kalendorius“.

A. Stulginskis dalyvavo 1917 m. rugsėjo 18–2 d. Vilniuje vykusioje Lietuvių konferencijoje ir joje buvo išrinktas Lietuvos Tarybos (vėliau – Valstybės Tarybos) nariu, kuri 1918 m. vasario 16 d. paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą.

Dalyvaudamas politinėje veikloje, A. Stulginskis itin daug dėmesio skyrė krikščioniškos demokratijos idėjų plėtojimui ir įgyvendini-

(Nukelta į 6 p.)

Šilalės šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia. Danutės Mukienės nuotrauka

(Atkelta iš 5 p.)

mu, rūpinosi lietuviškos policijos bei lietuviškos kariuomenės organizavimo reikalais, tvirtai laikėsi pozicijos, kad kariuomenės vadai turi būti susipratę lietuviai, savo krašto patriotai, pritariantys Lietuvos nepriklausomybės idėjoms.

Jis buvo ir Ūkininkų sąjungos steigėjas bei pirmininkas, vadavo Valstybės Tarybos Tremtinių ir belaisvių grąžinimo komisijai.

Kaip ir daugelis kitų ano meto valstybės ir politikos veikėjų, aktyviai bendradarbiavo spaudoje.

1918–1919 m. dirbo Vyriausybėje: II Mykolo Sleževičiaus (1918-12-26–1919-03-12) Ministrų kabinete buvo ministras be portfelio; III Prano Dovydaičio (1919-03-12–1919-04-12) Ministrų kabinete – Ministro Pirmininko pavaduotojas, vidaus reikalų, maitinimo ir viešųjų darbų ministras; IV Mykolo Sleževičiaus (1919-04-12–1919-10-07) Ministrų kabinete – žemės ūkio ir valstybės turtų ministras.

A. Stulginskis buvo vienas iš Ūkio banko steigėjų (1919 m.).

1920 m. Steigiamojo Seimo rinkimus laimėjęs A. Stulginskis buvo išrinktas Steigiamojo Seimo pirmininku. Laikotarpis buvo sudėtingas, neatidėliotinių darbų daug, itin aktualus Vilniaus klausimas. A. Stulginskis tada kalbėjo: „Narsi mūsų kariuomenė jau suskubo pašalinti iš mūsų krašto kai kuriuos priešus ir tikimės, jog ji nepadės ginklo tol, kol visa Lietuva nebus atvaduota. Žemės reforma Lietuvoj – neatidėliotinas klausimas. Greta didelių dvarų skursta bežemių ir mažžemių minios. Lietuvos demokratinėje Respubli-

koje neturės būt sūnų ir posūnių. Lietuva niekam nebus pamotė. Mokslas turi būti prieinamas ne tik didžiūnų rūmams, bet ir kaimų bakūžėms...“

A. Stulginskio vadovaujamas Steigiamasis Seimas priėmė Laikinąją Lietuvos valstybės konstituciją. Joje buvo nurodyta, kad Steigiamojo Seimo pirmininkas eina ir valstybės Prezidento pareigas. Taip 1920 m. birželio 19 d. A. Stulginskis tapo pirmuoju konstituciniu Lietuvos Respublikos prezidentu.

Vaizdingai apie A. Stulginskio išrinkimą prezidentu pasakojama „Aiduose“ paskelbtoje M. Krupavičiaus publikacijoje „Aleksandras Stulginskis“: „Krikščioniškoji demokratija, turėdama Steigiamajame Seime savo narių didžiumą, nusistatė ir savąjį prezidentą išrinkti. Kandidatais į prezidentus buvo pastatyti trys asmenys – kun. Mykolas Krupavičius, Voldemaras Čarneckis ir Aleksandras Stulginskis. Kodėl ne vienas Stulginskis? Ne visų vienodas skonis. Vieniems nepatiko jo žemaitiškai kietas būdas, kitiems jo tariamas nedraugiškumas. Sakau tariamas, nes jis buvo draugiškas ir neišdidus, tik mažakalbis. Susitikimų nieieškojo. Laisvą laiką mėgdavo panaudoti skaitymui bei rašymui. (Jis buvo rimtas publicistas. Publicistikos nemetė ir įvairias vietas užimdamas, net prezidentaudamas. Jo straipsnių buvo spaudoje visais svarbiais valstybės ir tautos reikalais. Pasirašydavo juos įvairiais pseudonimais). Kai kurie vėl abejojo, ar sugebės Stulginskis tinkamai reprezentuoti, kitaip tariant, ar išlaikys jis „poniškąjį“ etiketą, turėdamas santykių su įvairių valstybių atstovais. Bet prieš realias sąlygas visos tos baimės bei atsargumai turėjo atkristi. M. Krupavičius savo kandidatūrą atsiėmė, motyvuodamas svarbiausia tuomi, kad jis dar per jaunas užsidaryti „baltuose rūmuose“, nesugebėsiąs nei „reprezentuotis“, nei atviros minties valdiškai minkštai išreikšti, pagaliau, jis linkęs dirbti platų, kad ir juodą visuomenės darbą. Čarneckis atsiskakė taip pat. Stulginskis atsiskakino taip pat visu savo žemaitišku užsispyrimu. Išėjo net iš posėdžio. Bet ne mažiau atkakli buvo ir frakcija. Pasitarimai su juo tęsėsi kelias dienas. Spaudžiamas buvo visomis galiomis.

Stulginskis savo prezidentines pareigas atliko garbingai ir Lietuvai naudingai. Iš pašalio žiūrint, atrodė, lyg jis būtų gimęs tai vietai ir toms pareigoms. [...] Jis visa išstudijavo, visa išmoko, ko jam dar trūko. Gerai mokėjo tik vokiečių kalbą iš Vakarų Europos kalbų. To buvo maža. Jis gerai išmoko dar prancūzų ir anglų kalbas. Jis jautė turįs etiketinių spragų. Pašalino ir jas teorinėmis ir praktinėmis studijomis. Ir cilinderis tvirtai ant jo galvos stovėjo, ir frakas juto savo vietoj gulįs. Receptaciniuose pobūviuose Stulginskis savo laikysena visiems imponavo. Su kiekvieno didžiojo krašto atstovu jis mokėjo kalbėti jo gimtąja kalba. Su Šv. Tėvo atstovu jis galėjo kalbėti visai sklandžia ir taisyklinga lotynų kalba. Dideliu ponu rodytis jis nemėgo, bet kadangi tarp ponų Lietuvos labui jis laikė pareigą poniškumą pademonstruoti, jis tai atlikdavo gerai ir vykusiai, nors ir savo poniškumą jis sugebėjo kažkaip suderinti su demokratišku paprastumu, ir dėl to jo ta etiketinė laikysena buvo natūrali ir atrodė praktikuota iš jaunų dienų. Jis buvo kiek šaltokas ir oficialus, nors mokėjo kalbėtis įvairiomis temomis.

Jį labai laimingai papildė jo žmona Ona Stulginskienė-Matulaitytė (1894–1962), augusi ir brendusi prie pat Marijampolės gražuose pašešupiuose. Jos charakteris lygus, kaip lygūs jos krašto laukai; jos būdas gražus, kaip gražios Šešupės pakrantės. Mokslai ir miesto gyvenimas jos natūralumo nepakeitė, pasiliko ir būdama pre-

zidentienė, kaip nesugadinta kaimo mergaitė. Gilus inteligentiškumas ir švelnus paprastumas veiksmuose ir žodžiuose darė ją patrauklia. Ją mėgo ne tik lietuviai, bet ir aukštieji kitų valstybių ponai. Į politiką ji nesikišo, ne dėl to, kad jos nemėgtų, bet žinojo, kad tai ne jos darbas ir nenorėjo vyrui kliudyti ar daryti toj srity jam savo įtakos. Su kitais kalbėdavo paprastai nepolitiniemis temomis. Tačiau, atsiradus reikalui, kai to reikalavo Lietuvos gerovė, ji sugebėdavo ir politiniemis temomis kalbėtis, visai laisvai kalbėdama keliomis Vakarų Europos kalbomis.

Stulginskis ir prezidentaudamas pasiliko toks pat rūpestingas ir darbštus, koks buvo ir kitas pareigas eidamas. Visi Steigiamojo Seimo jam atsiunčiami pasirašyti įstatymai jo buvo kruopščiai studijuojami, reikalui esant ir su atitinkamais specialistais. Tik tuomet juos pasirašydavo, kai buvo visa aišku ir, jo įsitikinimu, Lietuvai naudinga. Buvo atsitikimų, kad jis, pasirėmęs jam palikta konstitucine teise, grąžindavo Seimui persvarstyti tuos įstatymus, kurie, jo įsitikinimu, buvo tuo ar kitu atžvilgiu nevykę. Jis atsidėjęs sekė visą Vyriausybės darbą. Iš ministrų reikalavo pranešimų apie jų darbus. Su ministrais išdiskutuodavo visus svarbesnius sumanymus. Konstitucija leido jam dalyvauti Vyriausybės posėdžiuose ir jiems pirmininkauti. Ta teise jis plačiai naudojosi.“ [4]

1922 m. spalio mėnesį įvykusiųose Pirmojo Seimo rinkimuose Lietuvos krikščionių demokratų blokas taip pat gavo daugiausiai balsų. Pagal tuo metu jau patvirtintą Nuolatinę Lietuvos valstybės konstituciją 1922 m. gruodžio 21 d. A. Stulginskis Seimo narių balsų dauguma buvo išrinktas Lietuvos Respublikos prezidentu.

1923 m. gegužės mėnesį vykusiuose rinkimuose į Antrąjį Seimą vėl daugiausiai balsų surinko krikščionių demokratų blokas. Tų pačių metų birželio 19 d. Lietuvos Respublikos prezidentu Seimas vėl išrinko A. Stulginskį (šias pareigas jis ėjo iki 1926 m. birželio 7 d.).

A. Stulginskiui einant prezidento pareigas, buvo įtvirtinta Lietuvos nepriklausomybė, atgautas Klaipėdos kraštas, priimta Lietuvos valstybės Konstitucija, išleisti visi pagrindiniai Lietuvos įstatymai, padėti ūkinio gyvenimo pagrindai (atkurta ekonomika, įvykdyta žemės reforma, įvesta stipri to meto valiuta – lietuviškas pinigų litas), suorganizuoti svarbiausi mūsų tautinės kultūros židiniai, įkurtas Lietuvos universitetas, pastatyta daug mokyklų. Tuo laikotarpiu ir Jungtinės Tautos pripažino Lietuvos valstybę.

Tęsdamas pasakojimą apie A. Stulginskio prezidentavimo laikotarpį, jau minėtoje publikacijoje M. Krupavičius rašo: „Beveik visi svarbesnieji Vyriausybės svarstomieji klausimai buvo jo noru svarstomi jam dalyvaujant. Diskusijose jis dalyvaudavo gyvai ir į visus sprendžiamus klausimus įnešdavo savo žinojimo ir patyrimo. Visą savo platų žinojimą Stulginskis įgijo kruopščiomis studijomis.

Prie kiekvieno klausimo, kuriuo jis norėjo ar turėjo tarti savo žodį, rengėsi. Kai knygos neįstengdavo jam duoti reikiamų atsakymų, jis kviesdavosi rimtų specialistų ir su jais tuos klausimus perdiskutuodavo. Taip žiūrėdamas į savo pareigas Stulginskis, pridėjęs dar oficialius priėmimus bei įvairius kitus interesus, laisvo laiko turėti negalėjo. Jo darbo diena tęsėsi nuo ankstyvo ryto ligi vėlyvos nakties. Suprantama, kad tokiose sąlygose jis ir norėdamas neturėjo galimybės palaikyti gaudesnio ryšio su platesne lietuvių visuomene, lankytis provincijoj į tautines šventes, suvažiavimus ir t. t. Nors reikia pripažinti, kad Stulginskis tokių pasirodymų ir nemėgo. Tas jo užsidarymas prezidentūroje daugelio jam buvo pri-

Šilalės šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios interjeras. Danutės Ramonaitės nuotrauka

kaišiojamas kaip bėgimas nuo lietuviškos visuomenės. Priekaištas, kaip matėme, neturėjo pateisinamo pagrindo.

Privatinis prezidento Stulginskio gyvenimas buvo kuklus ir ramus. Prabangos, pobūvių, balių nemėgo ir vengė. Gyveno kaip pasiturįs ūkininkas. Tai tiko jo ir jo žmonos ūkininkiškai psichologijai. Stulginskis buvo Prezidentas – lietuviškasis ūkininkas. Toks visai tikslus jo apibūdinimas pilnai nusako ir jo privatinį gyvenimą. Tas charakteris atsispindėjo ir jo oficialiuose bei viešuose pasirodymuose. Stulginskio privatinio gyvenimo kuklumas plaukė iš jo lietuviškų tradicijų ir ūkininkiškos psichologijos. Tai nebuvo jo šykštumo ar prisirišimo prie pinigų įrodymas. Tiesa, jis pinigų nešvaistė, kur nereikėjo. Bet jų nesigailėjo, kur buvo rimtas reikalas. Jis aukodavo nemažas pinigų sumas kultūros reikalams, studentams šelpti, labdarai ir t. t. Nepaisant to, kad turėjo gerai apmokamas vietas, kai išėjo į privatinį gyvenimą ir panoro nusipirkti dvaro centrą, savo sutauptais pinigais to padaryti neįstengė. Reikėjo skolintis iš privatinų asmenų ir bankų.“

Krikščionims demokratams pralaimėjus rinkimus į III Seimą, iš A. Stulginskio Lietuvos Respublikos prezidento pareigas perėmė Kazys Grinius, aukštai vertinęs savo pirmtako nuopelnus Lietuvai. Kreipdamasis į A. Stulginskį, K. Grinius tada pasakė: „Tamstai prezidentaujant, Lietuvos žemių rinkimas ženkliai pažengė pirmyn, Lietuvos garbė yra pakelta viso pasaulio akyse“.

Kurį laiką A. Stulginskis ir vėliau dar aktyviai dalyvavo Lietuvos politiniame gyvenime, dalyvavo ir III Seimo darbe. Tuo metu

(Nukelta į 8 p.)

(Atkelta iš 7 p.)

jis gyveno kukliame name Vasario 16-osios gatvėje, pragyvenimui užsidirbdavo bendradarbiaudamas periodiniuose leidiniuose.

Kai 1927 m. balandžio 12 d. buvo paleistas III Seimas, A. Stulginskis kreipėsi į tautą, kviesdamas nenutraukti demokratinės lietuvių visuomenės raidos ir skelbti naujus Seimo rinkimus.

A. Stulginskis griežtai kritikavo 1926 m. gruodžio 17 d. perversmą.

Voldemaras, norėdamas, kad A. Stulginskis išvyktų iš Lietuvos, jam pasiūlė Lietuvos pasiuntinio vietą Londone. A. Stulginskis atsisakė. Jis kartu su buvusiu Prezidentu K. Griniumi, grupe buvusių premjerų paskelbė Prezidentui A. Smetonai adresuotą Pareiškimą dėl gyventojų nepasitenkinimo. Šiame dokumente buvo siūloma įvesti viešą valstybės lėšų naudojimo kontrolę, reikalaujama laisvės spaudai (buvo nurodoma, kad ji turi būti atsakinga tik teismui).

Lietuvoje įsigalint diktatūrai, A. Stulginskis nutarė pasitraukti iš politikos. 1927 m. jis pasiskolino pinigų, nusipirko Kretingos rajono Jokūbavo miestelyje apleistą dvarą ir išvyko ten gyventi bei ūkininkauti. Minėtoje publikacijoje prelatas M. Krupavičius taip apibūdina Jokūbave šeimininkavusį A. Stulginskį: „Kelis kartus buvau aplankęs naują, įdomų, iš prezidentų išėjusį ūkininką. Nė karto neradau jo bevavėsiaujančio ar ištaigingai fotely išsitiesusio, savo rūmeliuose nerūpestingai laiką leidžiančio, kaip buvo pratę seni dvarų savininkai elgtis. Stulginskis ne tik kaip agronomas, dar anksčiau, kaip žemdirbio sūnus, suprato žemės balsą, žinojo jos pavydumą ir reikalavimą ją rūpintis tik paties savininko, žinojo gyvenimo praktikos taisyklę – svetimomis rankomis žemės ūkis vedamas netunka. Pagaliau, jo darbštumas ir rūpestingumas neleido senų dvarininkų pėdomis sekti, be to, pirkdamas ūkį, įbrido į ne visai mažas skolas. Reikėjo tikrai rimto rūpestingumo ir darbštumo iš tų skolų išbristi. Stulginskis dirbo. Kiek kartų jį aplankydavau, tiek kartų jį rasdavau laukuose vienmarškinį, basą, paraitotomis kelnėmis ir rankovėmis prie tokių darbų, kokius darbymečiu dirba kiekvienas ūkininkas. Jis pats veždavo į Kretingą pieną ir pats išnešiodavo pieno bidonus į reikiamas vietas. Stulginskis pats veždavo į tą patį Kretingą bulves, javus, daržoves ir pats rinkoje, ant vežimo sėdėdamas, laukė pirkėjų. Ne vienas piktinosi tokiu Stulginskiu ūkininku. Girdi, buvusiam prezidentui nederą toks suūkininkėjimas. Bet sąžiningas žmogus visur yra sąžiningas. Sąžiningas prezidentas pasidarė sąžiningu ūkininku. Stulginskio ūkininkas šiuo atžvilgiu prilygo senosios Romos Cincinatui – atliko tėvynės darbą ir grįžo prie savo arklo. Cincinato tokią dorybę įvertino ir jamžino istorija.“

Nepriklausomos Lietuvos metais A. Stulginskis dalyvavo Ateitinių organizacijos veikloje, buvo išrinktas Studentų ateitinių visuomenininkų Vytauto klubo garbės nariu, 1925–1930 m. šefavo Lietuvos skautų broliją.

1926–1941 m. jis dirbo Pauliaus Dogelio gamybinio ūkio vedėju, buvo kooperatyvų „Lietūkis“, „Linās“ tarybų narys.

Pirmosios sovietinės okupacijos laikotarpiu prasidėjus trėmimams, 1941 m. birželio 8 d. A. Stulginskis kartu su žmona buvo suimtas ir ištremtas į Rešiotus (Krasnojarsko kraštas). Valdžia tyčia, norėdama sugniuždyti ir pažeminti buvusį Lietuvos prezidentą, jį laikė kartu su vagimis ir banditais. 1952 m. A. Stulginskiui buvo paskelbtas nuosprendis – 25 metai kalėjimo. Kalėjo 2 metus. Išėjęs

iš kalėjimo, išvyko pas savo žmoną, kuri buvo ištremta į Komių Respubliką, ten dirbo agronomu.

1956 m. gruodžio mėnesį A. Stulginskiui ir jo žmonai buvo leista sugrįžti į Lietuvą.

1957–1959 m. A. Stulginskis dirbo vyresniuoju moksliniu bendradarbiu Vytėnų sodininkystės daržininkystės bandymų stotyje. Savo šeimos tuometines gyvenimo sąlygas A. Stulginskis yra taip apibūdinęs: „Kambariuką mes turime 2,5 x 2,5 m didumo. Talpinamės. Bendrai imant, jaučiuosi neblogai. Turime nusipirkę sofą senelėi gulėti, o aš guliu sudedamoj lovutėje. G. paskolino staliuką, kėdę – tai visi mūsų baldai...“

Sovietinė valdžia ir Lietuvoje persekiojo buvusį prezidentą, pasiekė, kad jis būtų atleistas iš darbo, o pensija jam buvo paskirta tokio dydžio, kad šeima iš jos galėjo pragyventi vos tris dienas.

Pats A. Stulginskis tuo laikotarpiu, kaip ir visada, stengėsi elgtis santūriai. Kaip atsimena jo amžininkai, prezidentas buvo nepaprastai kuklus, nemėgo pramogų, pobūvių, buvo mažakalbis.

1962 m. liepos 18 d. mirė A. Stulginskio žmona Ona. Jam dar buvo lemta gyventi septynerius metus. A. Stulginskis palaikė ryšius su užsienyje gyvenusia savo dukra medike Aldona Stulginskyte-Juozevičiene (tai vienintelis Onos ir Aleksandro Stulginskių vaikas, buvo baigusi medicinos studijas ir gyveno JAV) bei vaikaite Ramune. Šios pagal galimybes materialiai rėmė Lietuvoje gyvenantį savo tėvą ir senelį.

Mirė A. Stulginskis 1969 m. rugsėjo 22 d. Kaune. Palaidotas Panemunės kapinėse, greta savo žmonos Onos.

Nekrologe, kuris 1969 m. buvo išspausdintas žurnale „Aidai“, rašoma, kad A. Stulginskis „Savo būdu [...] simbolizavo mūsų istoriškai susiklosčiusį tautinį charakterį. Paprastas ir kuklus, ne kalby, o darbo žmogus. Drauge patvarus ir atsparus, žemaitiškai kietas. Žemdirbio paprastumas jame buvo susilydęs su didvyriiniu nepalenkiamumu. Ateities kartoms jis liks pavyzdžiu tos tautinės atsparos, kuri yra laisvės viltis.“

Iš visų trijų buvusių nepriklausomos Lietuvos prezidentų jo vienintelio žemiškieji palaikai amžinajam poilsiui palaidoti tėvynės žemelėj. Jie liudys, kaip giliai a. a. Aleksandras Stulginskis buvo jaugęs į savo tėvynę ir tautą.“

LITERATŪRA:

1. Banevičius A., *111 Lietuvos valstybės 1918–1940 m. politikos veikėjų: Enciklopedinis žinynas*. Vilnius: Knygų prekybos valstybinė firma „Knyga“, 1991, p. 127–128.

2. Liekis A., „Aleksandras Stulginskis“. *Signatarai. Vasario 16*, Vilnius: Džiugas, 1996, p. 298–333.

3. Tamakauskas Z., „Prezidentas Aleksandras Stulginskis – mūsų gyvenimo pavyzdys“, *XXI amžius*, 2005 rugsėjo 21 d., Nr. 70 (1371).

4. Krupavičius M., „Aleksandras Stulginskis“, *Aidai*, 1965 m. vasario mėnuo, interneto prieiga http://aidai.us/index.php?option=com_content&task=view&id=3819&Itemid=290 (žr. 2009-05-06).

5. Bartkutė A. V. „Aleksandras Stulginskis“, interneto leidinys *Žemaitija*, interneto prieiga <http://www.samogit.lt/Krastičiai/DBaze/Straipsniai/1705.htm> (žr. 2009-05-07).

¹ *XXI amžius*, 2005 rugsėjo 21 d., Nr. 70 (1371).